

stichting infodesk.nl

FACTSHEET DOOF/SLECHTHOREND KIND NAAR HET REGULIER ODERWIJS

Vooraf

Sinds 2015 geldt de Wet Passend Onderwijs. Dit betekent dat alle kinderen met een beperking naar een reguliere school kunnen. Deze Wet is het antwoord van de overheid op inclusief onderwijs wat eigenlijk ingevoerd moet worden sinds de rectificatie van het VN verdrag voor mensen met een beperking. In de Wet zelf is er heel weinig geregeld. De overheid wil eigenlijk dat ouders, school en samenwerkingsverbanden het samen zelf uitzoeken en oplossen.

Wij stellen deze factsheet op vanuit de ervaring die we hebben opgebouwd sinds 2015. Er kunnen geen (juridische) rechten worden ontleend aan de informatie in dit bericht. Het zijn handvatten die je als ouders kan gebruiken in de gang naar het reguliere onderwijs.

Begeleiding vanuit instellingen voor leerlingen met een auditieve en/of communicatieve beperking (Cluster2-instellingen)

Het geld voor de begeleiding van dove en sh kinderen is ondergebracht bij de Cluster2-instellingen binnen het samenwerkingsverband van Siméa. Dat zijn de instellingen van Kentalis, Auris, Taalbrug, Viertaal. School en ouders stellen samen een ontwikkelingsperspectief (afgekort OPP) op. De hulpvragen die worden beschreven in de OPP kunnen -in theorie- met middelen vanuit genoemde Cluster2-instellingen worden gefinancierd. In de praktijk hebben de instellingen een standaard pakket gemaakt waarbij communicatieve zelfredzaamheid het begeleidingsdoel is binnen het reguliere onderwijs. Als het kind aan dat doel voldoet, bouwt de instelling de begeleiding direct af waar naar het uiteindelijk wordt stopgezet.

Vanuit Stichting Infodesk zijn wij het niet eens met het stopzetten op die basis. Als de communicatie tussen het kind en de leerkracht en de horende kinderen voldoende is, wil dat helemaal nog niet zeggen dat het kind volledig toegang heeft tot alle informatie binnen de reguliere school. Het kind zit op school om, net als de horende klasgenoten, kennis te vergaren. Het liefst op *gelijkwaardig* niveau. Het mag niet zo zijn dat een doof of slechthorend kind, vanwege zijn/haar beperking, genoeg moet nemen met *minder* informatie.

Als de school bij de hulpvragen vanuit het OPP geen begeleiding krijgt van de Cluster2-instellingen, kan het bij het eigen samenwerkingsverband om middelen vragen. Dit geeft in de praktijk meer mogelijkheden in de invulling van de begeleiding van dove en sh kinderen. Er kan op meerdere gebieden hulpvragen voor begeleiding ontstaan dan alleen de communicatieve zelfredzaamheid. De middelen komen dan bijvoorbeeld op andere manieren tot stand. Voor de indicatie is het dan nodig dat het kind echt gezien wordt als een doof kind. Een kind dat wordt besproken als 'heeft weinig gehoorverlies', 'ervaart wat ruis in het horen', 'hoort

stichting infodesk.nl

niet zo goed' wordt niet gezien als gewoon heel duidelijk 'doof'. Het lukt dan vrijwel zeker niet om middelen vrij te krijgen.

Waarom blijvende ondersteuning nodig is

Dove en slechthorende kinderen missen altijd een deel van de informatie die op een reguliere auditieve school wordt gegeven. Deze informatie moet visueel worden aangevuld om het dove kind volledig toegang te geven tot het onderwijs.

Dit kan bijvoorbeeld door middel van:

- Inzet van een tolk
- Inzet van begeleidingsuren met een erkend remedial teacher die gemiste informatie aanvult (pre-teaching of after-teaching)
- Inzet van een specialist op gebied van doofheid/slechthorendheid

Hoe weet je nu waar extra ondersteuning nodig is?

Dit is voor elk dove/slechthorend kind verschillend.

Daarom is input van de ouders van uiterst belang tijdens het opstellen van het OPP. Het OPP is zo opgesteld dat binnen elk van de schoolse ontwikkelgebieden van het kind kan worden aangegeven waar het gemis van informatie tot een hulpvraag kan leiden.

Hieronder volgen de ontwikkelgebieden. Wij geven aan wat de gevolgen kunnen zijn van het informatieverlies dat doofheid/ slechthorendheid met zich brengt. Let wel: dit is geen standaard. Ouders moeten dit voor hun eigen kind bekijken.

Een checklist (**Leerwinst** <https://www.leerwinst.eu/>):

1. **Cognitieve ontwikkelings-competentie**

Alle dove en slechthorende kinderen zijn 2de taal kinderen wat betreft de Nederlandse taal. Officiële term hiervoor is 'NT2'. De reden dat dove/slechthorende kinderen NT2 zijn is dat zij niet automatisch 100% alles horen vanaf het moment dat horen een rol gaat spelen in de taalontwikkeling (dit begint al vóór de geboorte). Zij beginnen dus al met een achterstand in het gesproken (en daardoor later ook in het geschreven) Nederlands. Als er hoortoestellen/ cochleaire implantaten worden ingezet, wordt de toegang tot het gesproken Nederlands vaak (veel) beter. Maar er is nooit 100% dekking. En de dekking tot zeg maar 'dichterbij die 100%' betreft tevens alleen de spraakproces. Het spreken staat los van het processen van de taal. Dat is een heel complex keten waar vooraan alleen nog maar spraak en/of gebarentaal staat. Er volgt nog een heel serie van taalstappen daarna die zorgen dat aan het einde bijvoorbeeld het volledig begrijpen van een hele zin, hele conversatie etc etc. bereikt is.

stichting infodesk.nl

Dat is de reden dat dove/slechthorende kinderen altijd een achterstand hebben hebben die ze niet zomaar inhalen. Er moet gewaakt worden dat de achterstand niet groter wordt. Daarom is het faciliteren van volledige toegang tot alle informatie, die op school

gegeven wordt, zo belangrijk. Een doof kind kan niet uit zichzelf 'compenseren', want hij/zij heeft nog geen referentie. Die moet eerst nog opgebouwd worden!

2. **Didactische ontwikkeling: in relatie tot leren-leren competentie (executieve functies)**

De reguliere leerlijn is auditief opgezet. Echter zijn dove en slechthorende kinderen veel sterker in hun visuele vermogens. Daarom is de leerlijn voor een deel niet toegankelijk. Dit moet anders worden georganiseerd voor een doof/slechthorende kind. Dit kan door middel van bijvoorbeeld preteaching of after-teaching met meer/extra visuele inzet. Dan kan er gekeken worden waar het kind gaten heeft binnen de informatie.

3. **Motivatie, taak- en leergedrag ontwikkeling competentie**

Dit verschilt per kind. Het gebeurt vaker dat als dove/slechthorende kinderen het lastig vinden om mee te doen met het reguliere leerprogramma dat ze zeggen dat ze niet kunnen. Dit zeggen doen ze al heel snel, zonder het eerst te proberen. Dit geeft aan dat ze voelen, ervaren, dat iets toch niet gaat lukken. Het is dan belangrijk om extra aandacht te geven aan het zelfvertrouwen, zelfbeeld en/of het patroongericht leren (aanpak voorbespreken, het doen, ontdekken hoe het doen gaat, nabespreken hoe het ging en aanpak weer beetje bijstellen of zo houden etc etc). Het komt ook voor dat een doof/slechthorend kind zichzelf "overschreeuwt" en zegt dat hij of zij alles kan, de beste is in alles, problemen verbergt. Dat heeft ook invloed op leergedrag en/of zelfbeeld en/of socialisatie binnen de klas. Dat vraagt ook om gerichte begeleiding.

4. **Sociale- emotionele ontwikkelings-competentie (houding en gedrag in relatie tot zichzelf en anderen)**

Door het missen van auditieve informatie in sociale situaties kunnen dove en sh kinderen niet vanzelfsprekend sociale patronen opbouwen. Dit houdt in dat deze ontwikkeling extra visuele ondersteuning en uitleg vraagt. Dit zal gaandeweg de jaren moeten worden bekeken en ingevuld. Hierbij is het niet de bedoeling dat het kind zich aanpast aan de auditieve omgeving. Het kind zal door ontdekken van eigen beperkingen en talenten een eigen identiteit ontwikkelen. Hiermee moet het zijn eigen weg binnen de auditieve wereld gaan vinden.

5. **Spraak en communicatie ontwikkelings-competentie**

Er is altijd een achterstand binnen de spraak en communicatie ontwikkeling. Hierbij moet per vak gekeken worden wat op dat moment belangrijk is. Bij een vak als Nederlands is het helder. Maar bij Aardrijkskunde moet altijd gekeken worden naar de inhoud en minder naar correct taalgebruik. Het gaat erom een balans te vinden in waar het taalniveau van het kind op dat moment en het didactisch niveau. Een goed antwoord op

stichting infodesk.nl

didactisch niveau mag niet worden “afgestraft” omdat het taaltechnisch nog niet helemaal klopt.

6. **Motorische, zintuiglijke en lichamelijke ontwikkelings-competenties**

Hierbij is het van belang dat duidelijk wordt aangegeven dat het kind vroeg-doof is. Dit betekent een blijvende verstoring in het horen en achterstand in de taalontwikkeling gedurende de schoolperiode. Het gaat niet ‘over’. Het wordt niet opeens ‘heel veel beter’. Het is blijvend.

7. **Zelfredzaamheid ontwikkeling-competentie**

Om volledig toegang te krijgen tot het auditieve onderwijs voor een doof of sh kind vraagt dit veel van het leren zelfredzaam te worden. Het is duidelijk dat blijvende begeleiding noodzakelijk is. Wel zal de begeleiding elk jaar bekeken moeten worden. De begeleiding moet gericht zijn dat het dove/slechthorende kind uiteindelijk autonoom, zelfstandig, in het leven kan staan. Aan basis daarvan ligt goed onderwijs.

8. **Deelname aan het onderwijs**

Per vak moet gekeken worden wat nodig is. Als het kind uitvalt is de inzet van een eigen leerlijn* nodig.

9. **Opvoeding**

Hier kunnen ouders iets over de thuissituatie vermelden.

10. **Hulpverlening**

Om het dossier van het kind compleet te krijgen is goed te weten voor alle partijen wat er speelt. Hier kan bijvoorbeeld de inzet van de logopedist vermeld worden.

Doelen: waarom zijn concrete doelen zo belangrijk?

Door doelen zo helder en concreet mogelijk te stellen en alle betrokkenen aan het werk te zetten hierin, kan begeleiding echt zijn vruchten af werpen. Dat betekent dus dat er doelen moeten worden gemaakt die te afvinken zijn. Als doelen niet gehaald worden en dus niet afgevinkt kunnen worden, betekent dit dat de begeleiding nog niet goed is ingezet en/of dat er een bijstelling van de doelen nodig is en/of dat er wellicht een andere aanpak/inzet nodig is. Iedereen die betrokken is moet aan het begin van elk periode weten waaraan er gewerkt moet worden, wat straks behaald zal moeten zijn, wat de tussenstappen daarvoor zijn. En iedereen zal aan het einde van een periode moeten kunnen verantwoorden waarom een doel wel of niet behaald zijn.

Valkuilen

Dove en slechthorende kinderen gaan nu vaak direct vanaf groep 1 naar een reguliere school. De meeste scholen hebben geen ervaring met een doof of slechthorende kind. Doof of slechthorend is niet iets wat je ziet aan de buitenkant. Door de inzet van hoorapparatuur hoor je vaak ook niet meer dat het kind misschien een hoorprobleem heeft op gebied van dingen missen, anders interpreteren, informatief verwerken en wegzetten. Echter de ontwikkeling van

stichting infodesk.nl

deze kinderen verloopt op alle gebieden totaal anders en daar moet rekening mee gehouden worden. Doe je dit niet kunnen er allerlei valkuilen ontstaan.

We vermelden hier de meest voorkomende valkuilen:

1. Ondanks dat een kleuter vaak vrolijk babbelend groep 1 binnen komt moet er altijd rekening worden gehouden met de taalachterstand (NT2) die er is. Het kind heeft altijd binnen het eerste levensjaar weinig tot niks gehoord. Dit betekent dat er een kritisch moment binnen de taalontwikkeling is gemist. Wat de gevolgen daarvan zijn is vaak nog onduidelijk. Dit komt omdat taalontwikkeling meer is dan alleen vrolijk babbelen. Het gaat om de diepere taalfuncties binnen de hersenen. En daar is op dat moment nog helemaal geen zicht op.
2. De kinderen hebben veel baat bij de vooruitgang in de hoortechologie. Dit zien we in de sprongen die ze maken met technisch lezen. Maar technisch lezen is geen begrijpend lezen. Wij horen nog te vaak dat het kind prima mee komt op gebied van technisch lezen en vaak zelfs op het niveau zit van de horende klasgenootjes. Maar zodra het begrijpend lezen begint gaat het mis. Hier komt dan naar voren dat het kind eigenlijk geen idee heeft wat het leest. Er wordt geen betekenis gegeven aan wat hij leest. Dit moet zo snel mogelijk worden gedetecteerd zodat er (deductief) volop begeleiding ingezet kan worden op het begrijpen van wat het leest.
3. Een taalachterstand bij een doof of slechthorend kind betekent niet dat het kind een taalontwikkelingsstoornis heeft. Vaak heeft het meer tijd en uitleg nodig zodat het Nederlands als zijn/haar 2de taal goed eigen kan maken. Dit is echter niet met een logopedische test aan te tonen. Deze testen zijn gemaakt voor goed horende kinderen. Het gebeurt nu te vaak dat dove of slechthorende kinderen ook nog eens een TOS label krijgen. Of dat ze begeleiding krijgen vanuit dat gebied. Echter is dat niet de juiste aanpak. Taalachterstand bij dove of sh kinderen is niet op te lossen met leermethodes voor kinderen met TOS.
4. Sociaal emotioneel ontwikkelen deze kinderen zich anders door gemis van auditieve informatie uit de omgeving. Met hun hoorapparatuur horen zij bijvoorbeeld geen emoties in een gesprek. Ze missen dat er ruzies zijn in de klas tussen kinderen onderling. Ze missen de grappen die kinderen onderling maken enz enz. Hierdoor reageren ze anders of niet en laat een ander gedrag zien. Te vaak wordt dit nu uitgelegd dat het kind mogelijk ook ASS problematiek heeft. Dit is echter niet het geval. Het kind moet uitgelegd worden wat het gemist heeft en hoe daarmee om te gaan. Het kind zal nooit helemaal op de hoogte zijn van wat zich er binnen de groep afspeelt. Daarvoor hoort het te weinig. Er moeten daarin keuzes worden gemaakt. Hierbij moet het kind leren hoe het deze keuzes maakt en hoe het zich moet handhaven binnen een auditieve groep.

stichting infodesk.nl

*** Een eigen leerlijn**

Er kan gekozen worden voor het inzetten van een eigen leerlijn binnen 1 of meerdere vakken of zelfs alle leervakken. Er is veel verwarring over wat een eigen leerlijn precies inhoudt. Hieronder volgt er uitleg. Een eigen leerlijn is eigenlijk dat je het kind niet of niet altijd laat aanpassen aan wat er in zijn/haar reguliere, auditieve, klas aangeboden wordt. Een doof/slechthorend kind zal niet alle auditieve uitleg, aanpak, tussenstappen begrijpen. Het kan een uitkomst bieden om te kiezen op 1 of meerdere vlakken voor meer visuele aanpak en aandacht voor het eigen leerproces. In plaats van alles mee te moeten doen. Voor sommige dove/slechthorende kinderen kan het te snel gaan in een klas en is het leren meer 'rennen' in plaats van echt te begrijpen. Overigens is het niet zo dat een eigen leerlijn alleen mogelijk of inzetbaar is als het kind niet mee kan doen in de klas. Dus dat de conclusie wordt dat een eigen leerlijn maar moet. Het kan ook voorafgaand besloten/gekozen worden juist als meer passend inzet. Goed overleg met school hierover is van groot belang. Een andere misvatting is dat er een lager eindniveau bereikt wordt met het inzetten van een eigen leerlijn. Er zijn voorbeelden van dove/slechthorende kinderen die met een eigen leerlijn na groep 8 op HAVO of VWO niveau uitkomen en hierin ook examens doen op het Voortgezet Onderwijs.

Meer informatie nodig? Nog vragen?

Heb je na het lezen van deze factsheet vragen of wil je meer informatie krijgen? Bel ons dan op 06-55343117. Dan maken we een koffieafspraak.